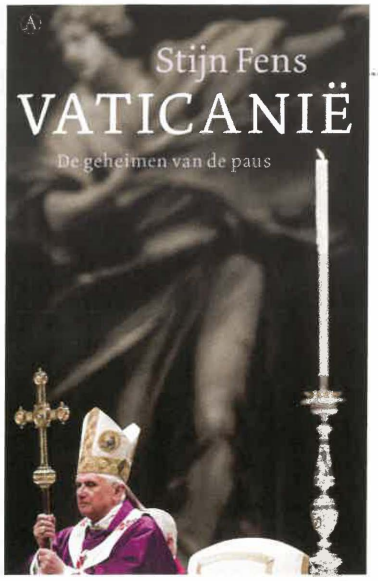

Stijn Fens, *Vaticanië. De geheimen van de paus.*
(Amsterdam: Athenaeum, Polak & Van Gennep 2010), 224 blz., € 16,95.

De website van katholiek Nederland schenkt bijzonder veel aandacht aan de zaligverklaring van Johannes Paulus II, de directe voorganger van paus Benedictus XVI, op 1 mei jongstleden. De zaligverklaringsformule werd door Benedictus uitgesproken in aanwezigheid van honderdduizenden enthousiaste pelgrims. Marie Simon-Pierre, een Franse kloosterzuster, vormde de aanleiding tot de zaligverklaring. In juni 2005 genas zij op onverklaarbare wijze van de ziekte van Parkinson, nadat ze hulp van de kort daarvoor overleden paus Johannes Paulus II had ingeroepen. De katholieke kerk kan wat positief nieuws als een wonder plus een zaligverklaring wel gebruiken om het geschonden imago wat op te poetsen. Het schandaal rond seksueel misbruik in de Verenigde Staten en Europa heeft het nieuws over Vaticaanstad lange tijd gedomineerd. Fens gaat uitgebreid in op deze affaire en analyseert de houding van het Vaticaan in deze netelige kwestie. Het Vaticaan komt nooit met een snelle reactie, maar wat troostende woorden van Benedictus voor de slachtoffers hadden volgens de schrijver de katholieke kerk geen kwaad gedaan. Stijn Fens is journalist en ervaren Vaticaan-*watcher*. Dit boek is gedeeltelijk gebaseerd op de tv-serie *Kijk in het Vaticaan* die enkele jaren geleden voor het RKK is gemaakt. Als journalist deed Fens in 2005 verslag op televisie van de uitvaart van paus Johannes Paulus II en van het daarop volgende conclaaf. In *Vaticanië* vertelt hij in soepele stijl over de vrijwillige opsluiting van de kardinalen in de Sixtijnse Kapel om een opvolger voor de overleden paus te kiezen. Soms wat taaie stof, maar Fens weet zakelijke informatie op een plezierige manier af te wisselen met anekdotes en persoonlijke indrukken. Fens' onderwerpskeuze is soms verrassend en zeker gevarieerd. Hoe ziet het pauselijk appartement eruit? Spelen vrouwen een rol in het dagelijkse leven van Benedictus? Waarom draagt de Zwitserse Garde pepperspray in de vrolijk gekleurde sokken? En waarom blijft homoseksualiteit het grootste taboe in het Vaticaan? Vanzelfsprekend beschrijft Fens het ontstaan van Vaticaanstad, de positie van de paus als hoofd van de katholieke kerk 'met bevoegdheden waar menig dictator zijn vingers bij af zou likken' en de prominente plaats van de kardinalen binnen het Vaticaan, volgens de auteur de meest exclusieve herenclub ter wereld. De reis van Benedictus naar Amerika in 2008 heeft Fens van dichtbij meegemaakt en zijn verslag biedt een aardig kijkje achter de schermen. *Vaticanië* is een lezenswaardig boek, niet alleen vanwege de enorme hoeveelheid informatie, maar ook door Fens' persoonlijke fascinatie voor het Vaticaan, zijn geschiedenis, rituelen en bewoners. Hij neemt de lezer mee in een wereld waar je niet gemakkelijk binnenkomt.

Anny Hartgerink

F. Tang, *De middeleeuwen in een notendop*
Reactie op een recensie in Kleio 5

De recensie van het boek *De Middeleeuwen in een notendop* van Frank Tang (door Bert Thijs de Jong, *Kleio* 5, 2011, p. 48) doet naar mijn smaak onvoldoende recht aan de expertise van de auteur. Deze wordt een 'autodidacticus' (*sic*) genoemd, maar de geschiedenisdocent en mediëvist dr. Frank Tang (in 2002 aan de UvA gepromoveerd) kan naast zijn dissertatie bogen op een aantal publicaties in gerenommeerde wetenschappelijke tijdschriften.
De Jong meent bij Tang gelezen te hebben dat de Gregoriaanse hervorming ging over de absolute scheiding 'tussen kerk en staat'. Maar Tang (p. 65) heeft het over de scheiding tussen 'geestelijken en gewone gelovigen, de leken', wat wezenlijk iets anders is. De Jong beweert dat het boek nauwelijks aandacht aan feodaliteit besteedt. Dan heeft hij over belangrijke passages heen gelezen, zoals die waarin Tang uitlegt dat het leenstelsel geen gesloten systeem was, maar juist door vele varianten en uitzonderingen werd gekenmerkt (p. 39-40). De Jong verwijt de auteur dat die 'bepaalde posities', met name die van de paus en de keizer, voor vast aanneemt. Het tegendeel is waar: Tang beschrijft juist de veranderingsprocessen: zoals hoe de bisschop van Rome uitgroeide tot hoofd van de westerse christenheid; hoe die vervolgens ook op wereldlijk gebied steeds meer macht ambieerde; en hoe die macht ten slotte in de late middeleeuwen afkalfde. Ook waar het gaat over de macht van de keizer laat Tang die veranderingen even goed uitkomen.
Tang is zeker geslaagd in de opzet van de notendop-reeks, die onderwerpen toegankelijk wil maken voor een breed publiek van geïnteresseerde leken. De kracht zit niet in de opsmuk aan kaartjes en illustraties, maar in de functie als bondige *eye opener* voor niet-ingewijden. Gelukkig geeft de recensent dat ook grif toe.
Jan van Oudheusden